

Šifra kandidata:

Državni izpitni center

SPOMLADANSKI ROK

EKONOMIJA

==== Izpitna pola 1 ====

Sobota, 10. junij 2006 / 60 minut

Dovoljeno dodatno gradivo in pripomočki: kandidat prinese s seboj nalivno pero ali kemični svinčnik, svinčnik, radirko, ravnilo in žepni računalnik. Kandidat dobi list za odgovore.

SPLOŠNA MATURA

NAVODILA KANDIDATU

Pazljivo preberite ta navodila. Ne izpuščajte ničesar.

Ne obračajte strani in ne začenjajte reševati nalog, dokler Vam nadzorni učitelj tega ne dovoli.

Prilepite kodo oziroma vpišite svojo šifro (v okvirček desno zgoraj na tej strani in na list za odgovore).

V tej izpitni poli je 30 vprašanj izbirnega tipa. Pravilen odgovor obkrožite in ga označite na listu za odgovore po navodilih na tem listu.

Poskušajte rešiti vse naloge. Zaupajte vase in v svoje sposobnosti.

Želimo Vam veliko uspeha.

Ta pola ima 12 strani.

Navodilo: Pri vsakem od naslednjih tridesetih vprašanj je navedenih pet trditev, med katerimi je pravilna oziroma najbolj pravilna samo ena. Z naličnim peresom ali kemičnim svinčnikom obkrožite črko pred trditvijo, ki je glede na vprašanje po Vašem mnenju pravilna. Če boste obkrožili napačno, več kot eno ali če ne obkrožite nobene, se šteje, da ste na vprašanje odgovorili napačno. Za vsako pravilno rešitev dobite 3 točke. Izbrano trditev označite enako tudi na priloženem (rdečem) listu za odgovore. Upoštevajte navodila za izpolnjevanje priloženega lista.

01. Z ekonomskim problemom se srečujejo:

- A samo posamezna gospodinjstva, ki imajo premalo denarnih dohodkov,
- B večinoma nerazvita gospodarstva, kakršna je Etiopija,
- C vsa tista gospodarstva, ki imajo visoko stopnjo nezaposlenosti,
- D vsa razvita in nerazvita gospodarstva,
- E le tista gospodarstva, ki imajo BDP na prebivalca manjši od 1000 \$.

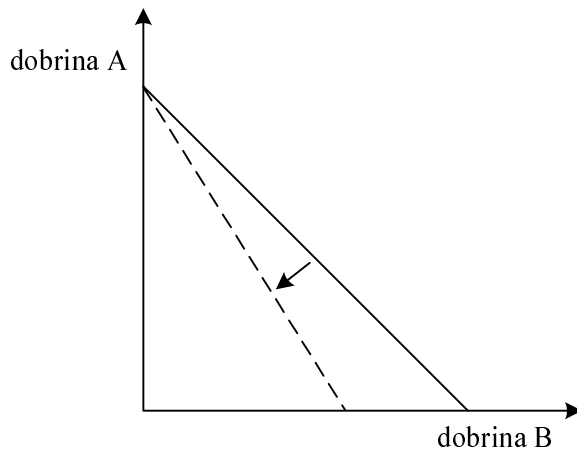
02. Potrošne dobrine so:

- A proste dobrine, saj jih lahko vsak posameznik prosto, neomejeno uporablja,
- B namenjene za uporabo v nadaljnji proizvodnji potrošnih dobrin,
- C namenjene za neposredno zadovoljevanje potreb potrošnikov,
- D materiali in sestavni deli za proizvodnjo drugih proizvodnih dobrin,
- E trajne dobrine za proizvodnjo drugih potrošnih in investicijskih dobrin.

03. Potrebe so izrazito subjektivne, ker:

- A so po možnosti zadovoljitve različne,
- B jih ljudje različno močno občutimo,
- C so neomejene in se večajo s tehničnim napredkom,
- D proizvajalcem omogočajo manipulacijo s potrošniki,
- E jih lahko zadovoljimo z nadomestnimi dobrinami.

04. Slika prikazuje premico alternativnih možnosti nakupa dobrine A in dobrine B:

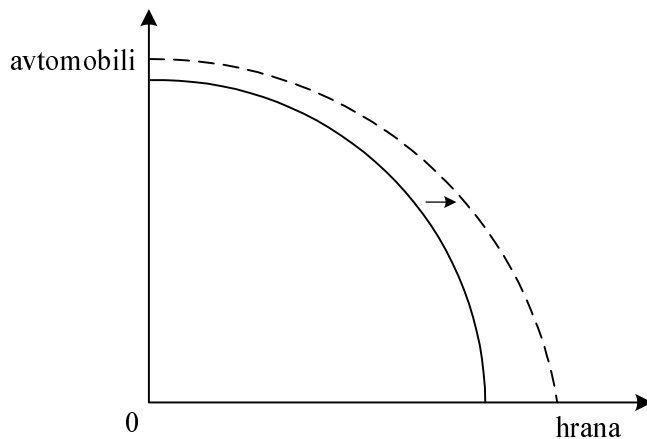
Premica se je premaknila, ker se je:

- A potrošniku zmanjšal dohodek,
- B znižala cena dobrine B,
- C zvišala cena dobrine B,
- D zvišala cena dobrine A,
- E zvišala stopnja inflacije.

05. Podjetje najbolje uresničuje splošno načelo racionalnosti, če:

- A ob čim manjših stroških poskuša iztržiti čim več,
- B pri čim večjem prihodku porabi čim manj,
- C ob danih stroških poskuša iztržiti čim več,
- D pri čim manjšem prihodku porabi čim več,
- E vsaj dve leti dosega profitno mero 5 %.

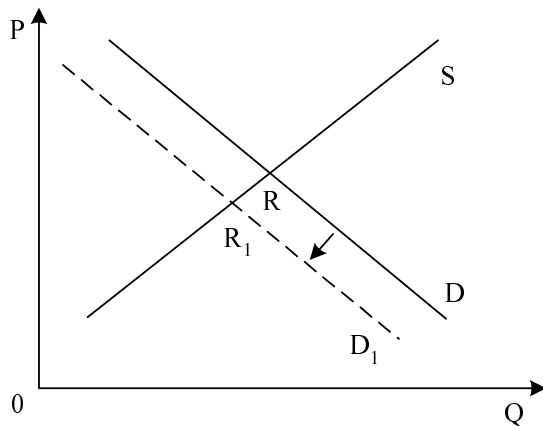
06. Slika prikazuje alternativne možnosti proizvodnje (transformacijsko krivuljo) avtomobilov in hrane v Karniji:

Transformacijska krivulja se je premaknila, ker:

- A so se v Karniji odločili, da bodo proizvajali več hrane in avtomobilov ter tako še bolj zadovoljili potrebe svojih prebivalcev,
 - B se je, sicer neenakomerno, povečala produktivnost v proizvodnji hrane in avtomobilov,
 - C so se prebivalci Karnije odločili, da bodo zaradi višje kupne moči kupili več hrane in avtomobilov,
 - D razpoložljivi proizvodni dejavniki Karnije niso bili popolnoma izkoriščeni,
 - E so se v Karniji odločili, da bodo povečali izvoz hrane in avtomobilov.
07. **Povpraševanje po potovanjih v daljne dežele se spreminja s spremembo okoliščin. Med subjektivne dejavnike povpraševanja po potovanjih uvrščamo:**
- A denarni dohodek potrošnikov,
 - B informacije o varnostnih razmerah v medijih,
 - C cene počitnic v obmorskih krajih,
 - D cene vseh dobrin, ki jih kupujejo potrošniki.
 - E želje potrošnikov po dogodivščinah v daljnih deželah
08. **Krivulja povpraševanja po mlečnih izdelkih je običajno padajoča, ker:**
- A so porabniki pripravljene kupiti večjo količino mlečnih izdelkov le pri nižji ceni,
 - B je krivulja ponudbe mlečnih izdelkov naraščajoča,
 - C zaradi zmanjšanja števila rojstev povpraševanje po mlečnih izdelkih upada,
 - D mlečni izdelki nimajo nadomestka,
 - E je koeficient elastičnosti povpraševanja za mlečne izdelke zmeraj enak 1.

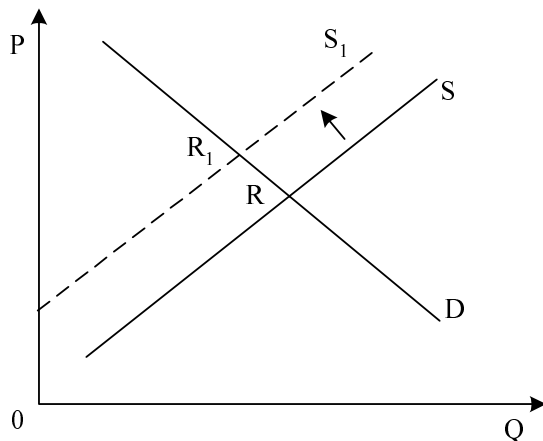
09. Slika prikazuje trg vina v Sloveniji:

Krivulja na sliki se je najverjetneje premaknila zaradi:

- A dolgotrajne suše, ki je prepolovila letino vinogradnikov,
- B spremembe zakonodaje, ki zdaj omogoča tudi oglaševanje alkoholnih pijač,
- C uvedbe posebnega davka na alkohol,
- D zakona ministrstva za promet, ki je znižalo dovoljeno vsebnost alkohola v krvi z 0,5 na 0,1 promila,
- E znižanja cene vina.

10. Slika prikazuje trg neosvinčenega bencina v Sloveniji:

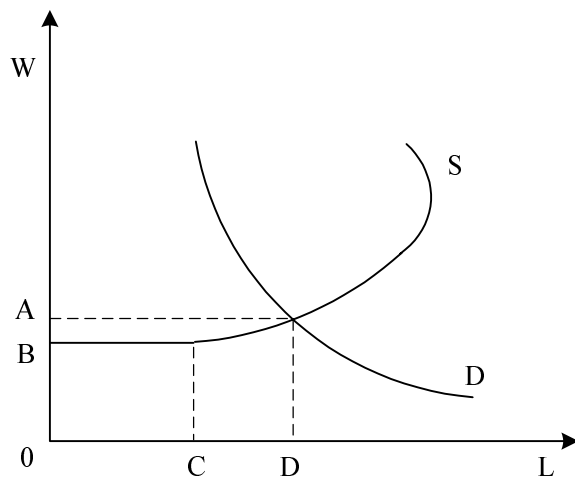

Krivulja ponudbe neosvinčenega bencina se je premaknila zaradi:

- A zvišanja cene neosvinčenega bencina,
- B zvišanja cene surove nafte na svetovnem trgu,
- C dejstva, da so pripravljeni porabniki kupiti pri višji ceni manj bencina,
- D večje stavke avtobusnih prevoznikov in posledično manjše prodaje bencina v Sloveniji,
- E dejstva, da so porabniki v skrbi za čisto okolje pripravljeni za neosvinčeni bencin plačati tudi več.

- 11. Če se ob danem povpraševanju ravnovesna cena na trgu športnih copat zniža, je to posledica:**
- A sezonskega znižanja cen športnih copat,
 - B slabega vremena in posledično manjšega zanimanja kupcev za nakup športnih copat,
 - C stavke zaposlenih v industriji športnih copat
 - D selitve proizvodnje športnih copat v azijske države, kjer je cena delovne sile nižja,
 - E dejstva, da kupujejo športne copate predvsem mlajši kupci, ki nimajo toliko denarja.
- 12. Na trgu avtomobilov, za katerega veljajo naslednje značilnosti: omejeno (manjše) število ponudnikov, blago z manjšimi razlikami, precejšnje ovire pri vstopu na trg, imamo:**
- A popolno konkurenco,
 - B monopolistično konkurenco,
 - C oligopol,
 - D monopol,
 - E duopol.
- 13. Povprečna bruto plača na zaposlenega v Sloveniji je junija 2004 znašala 260.231 SIT in je bila v primerjavi z junijem 2003 realno višja za 1,8 %. Gornja trditev pomeni, da:**
- A so slovenski delavci junija 2004 dobili v povprečju za 1,8 % več denarja kakor junija 2003,
 - B je bila povprečna nominalna plača slovenskih delavcev junija 2004 za manj od 1,8 % večja kakor junija 2003,
 - C so si slovenski delavci lahko junija 2004 v povprečju privoščili za 1,8% več dobrin kot junija 2003,
 - D so si zaradi visoke inflacije slovenski delavci lahko junija 2004 v povprečju privoščili manj dobrin kakor junija 2003,
 - E da je bila povprečna neto plača v Sloveniji junija 2004 manjša kakor junija 2003.

14. Slika prikazuje trg delovne sile v sodobnih gospodarstvih:

Višino minimalne mezde prikazuje daljica:

- A 0A
- B 0B
- C 0C
- D 0D
- E CD

15. Vir konjunktornega ekstradobička so:

- A notranji dejavniki: podjetnik zniža proizvodne stroške,
- B notranji dejavniki: podjetnik uvaja organizacijske inovacije,
- C zunanji dejavniki: monopolna tržna struktura omogoča monopolistu prodajo po ceni, ki je precej višja od stroškov,
- D zunanji dejavniki: zaradi velikega povpraševanja je tržna cena visoka,
- E zunanji dejavniki: zaradi oligopolne tržne strukture lahko nekaj podjetnikov sklene kartelni dogovor in dvigne ceno izdelkov.

16. Slika prikazuje strukturo cene v kmetijstvu in strukturo cene v industriji:

STROŠKI	DOBIČEK	CENA V INDUSTRIJI
STROŠKI	DOBIČEK	CENA V KMETIJSTVU

V prazen pravokotnik pri strukturi cene v kmetijstvu bi morali napisati

- A ekstradobiček,
 - B monopolni ekstradobiček,
 - C konjunktorni ekstradobiček,
 - D mezda,
 - E renta.
17. Metka je v lanskem šolskem letu dobivala štipendijo v znesku 17.500 SIT. Ker si je želela kupiti kolo, je vsak mesec prihranila 3000 SIT za kolo, ves preostali denar pa je porabila za oblačila in vstopnice za kino. Metkin denar je pri tem opravljal naslednje funkcije:
- A plačilnega sredstva, svetovnega denarja in merila vrednosti,
 - B plačilnega sredstva, menjalnega posrednika in hranilca vrednosti,
 - C splošnega ekvivalenta, svetovnega denarja in merila vrednosti,
 - D merila vrednosti, menjalnega posrednika in hranilca vrednosti,
 - E plačilnega sredstva, splošnega ekvivalenta in svetovnega denarja.
18. V menjalni enačbi $M \cdot V = P \cdot Q$ pomeni kratica Q:
- A količino denarja v obtoku,
 - B ceno dobrin,
 - C količino obveznih rezerv,
 - D količino dobrin,
 - E obtočno hitrost denarja.

19. Največja sprememba svetovne ureditve na gospodarskem področju proti koncu 20. stoletja je bila:

- A razpad nekdanje Jugoslavije na več samostojnih držav z lastnimi valutami,
- B uvedba laserskih tiskalnikov, ki so dokončno potisnili pisalne stroje iz uporabe,
- C razpad socialističnega gospodarskega sistema ter tako konec tekmovanja med socialistično in kapitalistično gospodarsko ureditvijo,
- D uveljavljanje okoljevarstvenih organizacij,
- E občasni odpis dela dolgov najrevnejšim državam sveta.

20. Za proizvodnjo dobrin po 2. svetovni vojni v razvitejšem delu sveta je bilo značilno:

- A ohranjanje sorazmerno visokega deleža kmetijske proizvodnje (prek 40 % vse proizvodnje), saj hočejo vsi kakovostno in zdravo hrano,
- B množična proizvodnja trajnih potrošnih dobrin, zlasti najrazličnejših gospodinjskih aparatov, zabavne elektronike in avtomobilov,
- C krčenje proizvodnje nafte zaradi upadanja svetovnih zalog,
- D hitra rast obrtniške proizvodnje, saj hoče vse več ljudi ročno izdelane, unikatne izdelke,
- E upadanje obsega storitev zaradi množične proizvodnje kakovostnih industrijskih izdelkov, ki se le redko kvarijo in storitve niso potrebne.

21. Delničarji kot lastniki delniških družb prejmejo ob normalno uspešnem poslovanju teh družb kot svoj dohodek:

- A podjetniški dobiček,
- B obresti na vloženi kapital,
- C rento,
- D davek na dobiček,
- E dividendo.

22. Menedžerska revolucija, o kateri sta prva pisala Berle in Means (1932), pomeni, da:

- A so menedžerji revolucionarno spremenili raven tehnologije v proizvodnji,
- B so se menedžerji dogovorili z delavci, kako uspešno proizvajati ter prodajati nove proizvode in storitve,
- C so menedžerji prevzeli v svoje roke pretežni del podjetja z odkupom delnic od lastnikov,
- D z razdvajanjem funkcij lastnine in upravljanja korporacije vse bolj upravljajo menedžerji,
- E države čedalje bolj določajo, kdo bodo menedžerji uspešnih podjetij, ki dobijo od držav za to vsa pooblastila za odločanje.

23. Proti koncu 20. stoletja se je v številnih podjetjih zgodila nova etapa menedžerske revolucije, za katero je značilno, da:

- A se v upravljanje podjetij vse bolj vključujejo tudi delavci,
- B so menedžerji z lastnimi sredstvi ali s posojili finančnih inštitucij odkupili znaten del podjetij,
- C so interesi menedžerjev prvič v razvoju delniške družbe lahko različni od interesov lastnikov,
- D so države z imenovanjem menedžerjev v največjih delniških družbah uveljavile širši javni interes,
- E je pretežni del menedžerjev iz vrst strokovnjakov, ki prihajajo iz najbolj razvitih držav.

24. Ena od treh ovir za selitev kapitala, o katerih je govoril Hilferding, je naslednja:

- A banke nočejo dati večjih posojil industrijskim podjetjem, ker se jim zdi trgovina donosnejša,
- B država omejuje vstop novih podjetij v nekatere najpomembnejše panoge,
- C podjetja ne morejo kupiti ustreznega tehnološkega znanja v tujini,
- D vstop velikega podjetja v donosnejšo panogo lahko zniža profitno mero daleč pod povprečje,
- E obstoječi monopoli onemogočajo vstop novih podjetij.

25. Reformistična (keynesianska) zasnova vloge države pomeni, da:

- A država deluje na širokem področju kot podpora zasebni pobudi,
- B država z občasnimi reformami skrbi za dinamiko tržnega gospodarstva,
- C je gospodarstvo neodvisno, ločeno od državne oblasti, razen v obdobju reforme,
- D je vloga države omejena na ohranjanje reda in miru ter nima neposredne gospodarske vloge,
- E država zagotavlja šolstvo, zdravstvo in socialno skrbstvo.

26. Po metodi izdatkov izračunamo bruto domači proizvod tako, da seštejemo:

- A dohodke od dela in kapitala ter neto posredne davke, ki jih plačujemo državi,
- B potrošne izdatke, investicije, državne izdatke in neto izvoz,
- C dodane vrednosti vseh podjetij,
- D tržne vrednosti vseh končnih proizvodov in storitev,
- E vrednosti vseh končnih proizvodov in storitev, od katerih odštejemo stroške.

27. Neto investicije pomenijo:

- A obnavljanje obstoječih proizvodnih dejavnikov,
- B celoten prirast proizvedenega bogastva,
- C vlaganje v nove proizvodne dejavnike,
- D financiranje investicij izključno s sredstvi amortizacije,
- E nadomeščanje izrabljenih osnovnih sredstev.

28. Centralna banka vodi restriktivno denarno politiko, če:

- A zviša stopnjo obveznih rezerv,
- B zniža eskontno stopnjo,
- C kupuje blagajniške zapise na odprtem trgu,
- D zniža stopnjo obveznih rezerv,
- E izdaja posojila tujini.

29. Trgovinska bilanca Slovenije prikazuje:

- A stanje premoženja slovenskih trgovin v določenem trenutku,
- B vse transakcije prebivalcev države s tujino v letu dni,
- C velikost izvoza in uvoza blaga slovenskega gospodarstva,
- D nakazila zdomcev, rente, pokojnine in druge socialne prejemke,
- E odhodke in prihodke države od trgovske dejavnosti.

30. Območje proste trgovine pomeni, da države članice:

- A medsebojno odpravijo carine, ohranijo in poenotijo pa carine v trgovanju s tretjimi državami,
- B medsebojno odpravijo carine in necarinske omejitve trgovanja ter omejitve na področju pretoka proizvodnih dejavnikov,
- C uvedejo skupni trg, stalni devizni tečaj in usklajeno dolgoročno gospodarsko politiko,
- D odpravijo vse ovire za medsebojno trgovanje,
- E uvedejo enotno valuto, skupno centralno banko in skupno gospodarsko politiko.